

Susurluk Raporu, seçim, merkez

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Susurluk Raporu sonrasında ortaya çıkan ve bazıları o raporu aşan gelişmeler Türkiye'deki siyasal yapının kimi özelliklerinin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli ve yeterli olanağı sağlamıştır. Bu rapor yalnızca şimdi tartışıldığı gibi belli bir dönemin, belli siyasetçilerin, belli olayların irdelenmesinden öte, Türkiye'deki yerleşik siyasal mantığın niteliğini ortaya koymuştur. Kuşkusuz, bu dolaylı bir çıkarsamadır; raporun böyle bir anlayışı yoktur.

Susurluk Raporu herhalde üzerinde uzlaşıldığı üzere, tüm eksiklerine, yoksunluklarına karşın iki noktanın altını çizmiştir. Bunların ilki, Türkiye'nin yakın döneminde meydana gelen olumsuz gelişmelerin belli bir tarihten, 1993'ten, sonra başladığının saptanmasıdır. İkincisi, devlet kendi uhdesinde tutması gereken sorumlulukların, irade ve iktidarın önemli bir bölümünü özel kişilere devretmiştir.

Bütün bunlar ayrı ayrı sorgulanabilir. Şimdi yapıldığı üzere olayların 1993'ten başlatılmasının da, doğrudan doğruya bu raporun hazırlanması talimatının verilmesinin de siyasi olduğu söylenebilir. Raporun savlarının önemli bir bölümü çürütülebilir. Önemli olan bunlar değildir. Asıl yaşamsal olan bütün bunları kapsayan bir durumdur ki, o da merkezîyetçilik kavramıdır.

Mevcut rapor siyasi bir kişilik olan başbakanın verdiği talimat üzerine bir kamu görevlisi tarafından hazırlanmıştır. Bu raporun oluşturulmasıyla, örneğin, aynı konuyu enine boyuna irdeleyen TBMM komisyon raporlarının ve değerlendirmelerin üstüne çıkılmış olunmakta, kişisel iradeye dayanılmaktadır. Bu, merkezin ne derecede kuvvetli olduğunu gösteren ciddi bir husustur. Oysa, Meclis komisyonunun bu konudaki girişimleri mutlaka yeterli bir noktaya ulaşabilmeliydi.

İkincisi, mevcut raporun ulaştığı sonuçların tartışılmasıdır. Elbette 1993 tarihi çok önemli bir saptamadır ve üstünde mutlaka durulmalıdır. Ne var ki, sorunu orada dondurmak bir başka büyük yanlışın içine düşmek olacaktır. Sorun oradan çıkarılmalı böyle bir durumu yaratan devlet mantığı gözden geçirilmelidir. Ne var ki, raporun öneriler bölümündeki yaklaşımların hemen hiçbirisi böyle bir anlayışa yaslanmamaktadır. Ortaya çıkan 'özel mahkeme' düşüncesi ise gene merkezin her şeyi elinde tutmak istemesinin bir başka ve çok yanlış, bir o kadar da tehlikeli görüntüsüdür.

Üçüncü husus ise bunların bileşkesidir: Susurluk Raporu, siyasetin merkezde dondurulduğunu göstermektedir. İki siyasi rakip, çevrenin ve tabanının (ki bu siyasal ve toplumsal sosyoloji demektir) yaşadığı gerçeğe sırtını dönmüş, yukarıda ve kendi aralarında bir hesaplaşmaya siyaseti belirleyeceklerini varsaymıştır. Nitekim taraflardan birisi de resti görerek, hayret uyandıran bir körüklele suçlanan dönemin sorumluluğunu üstlendiğini iddia etmeye başlamıştır. Hukuk devleti içinde böyle bir yaklaşımın anlamı bulunmasa gerektir. Fakat, temel amacı, raporla bile devleti korumak olan siyasi anlayış bu açılımın üstüne gidememektedir. Çünkü, öteki taraf, Çiller, her şeyi devlet adına yaptığını söylemektedir.

Oysa Türkiye'de siyaset mutlaka tavandan tabana indirilmelidir, Asıl gerçek oradadır. Bugün RP'nin kapatılmasından sonra ortaya büsbütün karmaşık ve vahim bir görüntü gelmiştir. Türkiye, bütün sorunların kaynağı ve kökeni olan temsil krizini giderek artan bir şiddetle yaşamaktadır. Yukarıya, bir süre sonra ne yaparsa yapsın dengeleri kuramayacak, bu, yeni Susurluk'ların ortaya çıkmasını zorunlu hale getirecektir. Bugün alınmak istenen seçim kararı da bu gelişmenin bir sonucudur. Merkez ve tavan dışlama ve çökertme mantığına dayanan bir anlayışla seçimi zorlamaya ve baskından kârlı çıkmaya çalışılmaktadır. Bugün yapılacak bir seçimin kuşkusuz zorunluluğu vardır. Meclis, adeta kendi dışına düşmüştür. Ama, gene bugünkü koşullarla ve özellikle de bugünkü anlayışla gidilecek bir seçim kaosu büyütmekten başka bir sonuç veremez.

Türkiye, tarihsel olarak merkezin güçlü olduğu, ikincil siyasal kurumların eksikliğinin daima duyulduğu bir ülkedir. Bu yetersizlik bir tıkanma noktasına gelmiştir. Bu olgu tarihsel planda partiler arasında bir zıtlık olarak ortaya çıkmıştır. Merkez, kendi gücüyle ve siyaseti belirleme olanaklarıyla mevcut gerilimlerin kopuşmaya dönüşmesini engelleyebilmiştir. Ne var ki, şimdi zıtlık doğrudan ideolojiler ve kitleler arasındadır. Merkez, bugünkü mantığını sürdürürse aynı esnekliği bu kez gösteremeyecektir. Zıtlık kopuşmaya dönüşmek üzeredir.

Susurluk Raporu aslında bu hazin durumun tesbitidir. e-mail:kahraman@sabanciuniv.edu.tr